

ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਸੁਣੇਹੇ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਰ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਈਂਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

'PASHU PALAN SUNEHE'

Vol. 3 No. 1 (January-February 2023)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਡਾ. ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
(ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ)

ਮੈਂਬਰ

ਡਾ. ਮੀਰਾ ਡੀ. ਆਂਸਲ
ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ
ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਸੰਪਾਦਕ

ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ
ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਪਰਕ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ
ਗੁਰੂ ਅੰਗਰ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ
ਐਂਡ ਐਨੀਮਲ ਸਾਈਂਸਜ਼
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
0161-2553364
deegadvasuldh@gmail.com

ਯੂਟਿਊਬ ਚੈਨਲ

SCAN

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਮੁਬਾਰਕ

ਪਸੂ ਪਾਲਕ ਵੀਰੋ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ

ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ 2023 ਅਤੇ ਲੋਹੜੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕਾਂ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੋ ਕਿ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੇ ਭੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੌਗਾਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੋ। ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧਾਰਕ ਮੌਜੂਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਵਧਾਰ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਭਰਪੂਰ ਮੁਨਾਫਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। 'ਜੋ ਖੱਟਿਆ, ਸੋ ਵੱਟਿਆ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਟਿਕਾਉ ਉਤਪਾਦਨ ਲੈਣਾ ਹੁਣ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀਆਂ ਅਸਥਿਰ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਪਸੂ ਪਾਲਕ ਇਕਾਈਆਂ ਲਈ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਜਨ ਫਾਰਮਿੰਗ, ਸਮਾਰਟ ਫਾਰਮਿੰਗ, ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਵਰਗੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਛੋਟੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸਮੂਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲਾਭ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਉਦਮ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤੀ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭ ਕਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮੁਨਾਫਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਸੂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ-ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਅਪਨਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ 'ਡੋਗ ਸ਼ੋਆ' ਦਾ ਸਫ਼ਲ ਆਯੋਜਨ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਈੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 'ਡੋਗ ਸ਼ੋਆ' ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਹੁਤ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਅਜਿਹੇ ਪਾਲਤੂਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਮੰਚ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਤੇ ਨੂੰ 'ਵਿਸ਼ਵ ਵੈਟਨਰੀ ਸਾਲ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਕਮਲ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ, ਆਈ ਏ ਐਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ। ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੱਠ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 125 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੇਸਹਾਰਾ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ।

"ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ" 'ਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ ਜਾਰੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ "ਉਭਰਦੀਆਂ ਵੀਸ਼ਾਣੂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ" ਤੇ ਹੋਈ ਇੱਕ ਕੇਂਮਾਂਤਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਪਸੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਐਂਡਰੋਆਇਡ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ "ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ" (Vaccine Preventable Livestock Diseases) ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਸੂ ਪਾਲਕ ਵੀਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਗਲ ਪਲੇਅ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਮੁਢਤ ਵਿੱਚ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਯਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ, ਡੀਨ ਐਨੀਮਲ ਬਾਇਓਟਕਨਾਲੋਜੀ ਕਾਲਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਐਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾਣੂਆਂ (viruses) ਤੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ (bacteria) ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੀਕਾਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਪ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿੰਕ: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.gadvasu.vaccine&hl=en>

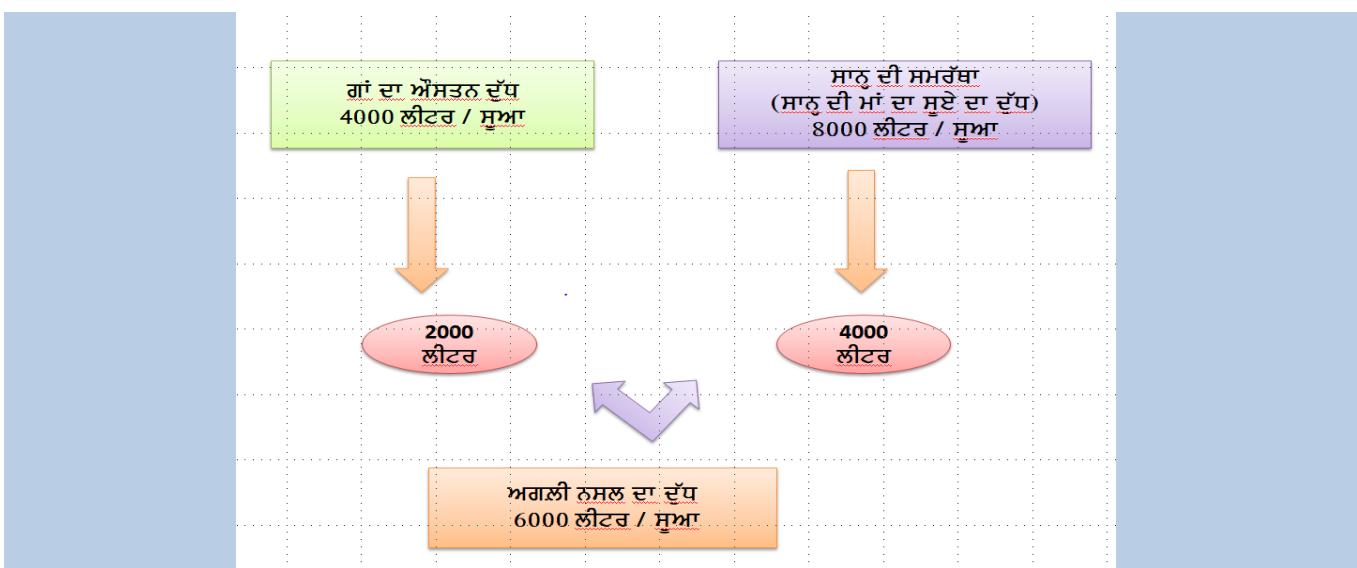
‘ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾਂ ਨੇ’

• ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਕ ਮੁਤਾਬਕ ਡੇਅਰੀ ਪਸੂਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਸੂਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਜਨਣ ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਲਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ ਤੇ ਪ੍ਰਜਨਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਹੀ ਉਹ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਡੇਅਰੀ ਪਸੂਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਜਨਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

1. ਦੇਸੀ ਗਾਂ, ਦੌਗਲੀ ਗਾਂ ਅਤੇ ਮੱਝ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3 ਸਾਲ, 2 ਸਾਲ ਅਤੇ 3.5 ਸਾਲ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਅ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਸੂ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੂਅ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਏ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀਰ ਵਹਿੜੀ/ ਝੋਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਏ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਸੂ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋਏ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਛੇਤੀ ਆਸ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇਵੇਗਾ।

2. ਇੱਕ ਗਾਂ ਜਾਂ ਮੱਝ ਦਾ ਔਸਤਨ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ 15-20 ਸਾਲ ਦਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਔਸਤਨ ਉਤਪਾਦਕ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਕੇਵਲ 5-6 ਸਾਲ ਹੈ। ਪਸੂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਜਨਣ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। ਸੋ, ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਪਸੂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਜਨਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

3. ਡੇਅਰੀ ਪਸੂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਗੁਣ ਮਾਦਾ ਅਤੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਗੁਣ ਨਰ ਪਸੂ (ਸਾਨੂ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸੂਏ ਦਾ ਦੁੱਧ) ਵਾਲੇ ਪਾਸੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਪਸੂ ਨੂੰ ਆਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ।

4. ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ ਤੇ ਹੋਏ ਨਰੀਖਨ ਨੂੰ ਰੋਜਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਸਮਝੋ।

5. ਪਸੂ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਸ ਹੋਣਾ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਸ਼ਰੀਰਕ ਵਜਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸੀ/ਜਰਸੀ ਨਸਲ ਦੀ ਵਹਿੜ, ਐਚ ਐਫ/ ਦੌਗਲੀ ਵਹਿੜ, ਅਤੇ ਝੋਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟੋ ਸ਼ਰੀਰਕ ਵਜਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 225-250 ਕਿੱਲੇ, 250-275 ਕਿੱਲੇ ਅਤੇ 300 ਕਿੱਲੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਰੀਰਕ ਵਜਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਹਿੜ/ਝੋਟੀ ਨੂੰ ਰੋਜਾਨਾ ਵੈਟਨਰੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੁਤਾਬਕ 1-1.5 ਕਿੱਲੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਦਾਣਾ ਦਿੱਤੇ।

6. ਹਰ ਇੱਕ ਆਸ ਹੋਏ ਪਸੂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਕਾਰਡ ਰਖੋ। ਪਸੂ ਨੂੰ ਆਸ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ 2.5 ਤੋਂ 3 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਗੱਭਣ ਜ਼ਰੂਰ ਚੈਕ ਕਰਵਾਓ।

(ਡਾ. ਰਾਮੇਸ਼ ਕਸਰੀਜਾ, ਡਾ. ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਦੇਵਾਂਸ)

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਖਾਈਏ ਮੱਛੀ, ਦਿਮਾਗ ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਹੋਵੇ ਅੱਛੀ

ਸਾਂਝਿਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਮਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਸੰਪੂਰਨ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਾਸ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਨੀਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵੱਲ ਤਾਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੱਛੀ ਦੀ ਖਪਤ ਦਾ 1% ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਖਪਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਮੱਛੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਲ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ।

ਮੱਛੀ - ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਭੋਜਨ - ਕੁਝ ਤੱਥ

• ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਜੀਵ ਮਾਸਾਂ (ਮੁਰਗੇ, ਬੱਕਰੇ ਅਤੇ ਸੂਰ ਦੇ ਮੀਟ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਤਮ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ (15-25%) ਦਾ ਸਰੋਤ - ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ	• ਮੱਛੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰਨ ਭੋਜਨ ਵਜੋਂ, ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ
• ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦੀ ਚਰਬੀ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧਤਾ - ਉਮੇਗਾ-3 ਪੋਲੀ ਅਨਸੈਚੂਰੇਟਿਡ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ - ਈ.ਪੀ.ਏ. (EPA) ਅਤੇ ਡੀ.ਐਚ.ਏ. (DHA)	• ਕੋਲੈਸਟੋਲ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ
• ਲੋੜੀਂਦੇ ਖਣਿਆਂ (ਕੈਲਸੀਅਮ, ਫਾਸਫੋਰਸ, ਆਇਰਨ, ਜ਼ਿੰਕ, ਆਇਓਡੀਨ, ਮੈਗਨੀਸੀਅਮ ਅਤੇ ਪੋਟਾਸੀਅਮ) ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ (ਏ, ਬੀ ₂ , ਡੀ ਅਤੇ ਈ) ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਰੋਤ	• ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ
• ਹੋਰ ਪਸੂ ਮੀਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਮੱਛੀ ਦੇ ਮਾਸ ਵਿੱਚ ਰੇਸ਼ੇ (ਫਾਈਬਰ) ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ (3-5 %)	• ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਗ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇ
ਮਾਂ ਦੀ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਪਲ ਰਹੇ ਬੱਚੇ, ਨਵਜਨ੍ਮੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮੱਛੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਭੋਜਨ	• ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ
ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਜੀਵਨ ਸੈਲੀ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਸੌਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਕਾਣ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ (Ready to cook and Ready to eat) ਵੈਲਯੂ ਐਡਿਡ ਪਦਾਰਥ (ਫਿਸ਼ ਫਿੰਗਰ, ਬਾਲ, ਨਗੇਟ, ਕਟਲੇਟ, ਸੋਸੇਜ ਆਦਿ) ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ/ਸਿਹਤ ਭੋਜਨ-Functional/Health Food (ਮੱਛੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਯੁਕਤ ਬਿਸਕੁਟ, ਪਾਸਤਾ, ਸੂਪ ਆਦਿ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।	• ਪਕਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹਜ਼ਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਸ

ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਪਰਾਲੇ

- ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫਿਸ਼ਰੀਜ਼ ਕਾਲਜ ਦਾ ਫਿਸ਼ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਮੱਛੀ (ਕਾਰਪ ਅਤੇ ਪੰਗਾਸ) ਅਤੇ ਝੀਂਗੇ ਤੋਂ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਵੈਲਯੂ ਐਡਿਡ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਛੁਨਚਟੋਨਿਲ ਛੋਦ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ
- ਚਾਹਵਾਨ ਉਦਮੀਆਂ ਲਈ 5 ਰੋਜ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ
- ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ
- ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਉਦਮੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਮੱਛੀ/ਝੀਂਗੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਨਿਯਮਿਤ ਵਿਕਰੀ।

(ਡਾ. ਵਨੀਤਾਇੰਦਰ ਕੌਰ)

ਮੌਜ਼ਰੇਲਾ ਚੀਜ਼

ਗਾਲ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਥੇ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਵੱਲ ਖੁਰਾਕ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਪੀਜ਼ਾ ਪਾਰਲਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੇ ਇਸ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖਪਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲੇ ਮੌਜ਼ਰੇਲਾ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲਗਭਗ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੀਜ਼ਾ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਕੀਮਤ 1500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 26 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨਰਿਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਕਾਸ ਦਰ (CAGR) ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਭੋਜਨ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਲਿਤ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੀਆਂ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਚੀਜ਼ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੀ-ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ- ਮੌਜ਼ਰੇਲਾ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਪਿਘਲਣ ਅਤੇ ਬਿੱਚਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਮੌਜ਼ਰੇਲਾ ਚੀਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ

ਦੁੱਧ ਨੂੰ 3.5% ਫੈਟ ਤੇ ਮਿਆਰੀਕਰਨ

63°C 'ਤੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਾਸਤੇ ਗਰਮ ਕਰਨਾ

32°C 'ਤੇ ਠੰਡਾ ਕਰਨਾ

ਜਾਗ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ 30 ਤੋਂ 45 ਮਿੰਟ ਰੱਖਣਾ

ਰੈਨੋਟ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ 45 ਮਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਿਲਾਏ ਰੱਖਣਾ

ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਟਿੰਗ ਕਰਨੀ

39 °C ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਕਾਉਣਾ

ਚੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਗੇਂਦਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ

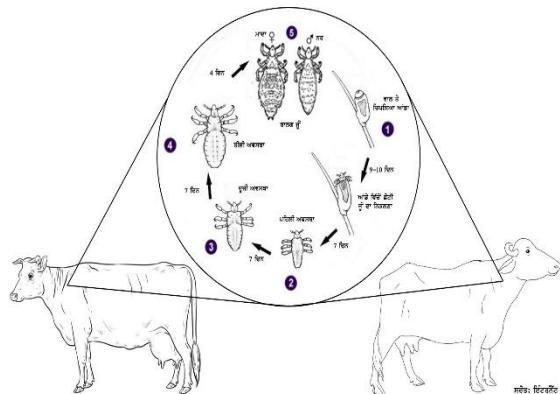
ਗੇਂਦਾ ਨੂੰ ਨਮਕ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ (1 ਤੋਂ 2 ਘੰਟੇ ਲਈ)

ਨਮਕ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਪੈਕ ਕਰਨਾ

(ਡਾ. ਰੇਖਾ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਵਿਜੀ ਪੀ ਸੀ)

ਪਸੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜੂਂਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ

ਪਸੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜੂਂਆਂ ਠੰਡੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਪਰਜੀਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਪੱਤੜੜ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਜਾਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਤੱਕ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੂਂਆਂ ਸਿੱਧੇ ਸੰਪਰਕ ਦੁਆਰਾ ਫੈਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾੜੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਤਣਾਅ, ਪਸੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜੂਂਆਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਸੰਕ੍ਰਮਣ ਅਕਸਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਪਸੂਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੂਂਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਦੇ ਪੰਜ ਪੜਾਅ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਸਫੇਦ/ਪੀਲੇ/ਕਾਲੇ ਰੰਗੀ ਆਂਡਿਆਂ ਦਾ, ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਪੀਲੇ ਰੰਗੀ ਲੀਖਾਂ (nymph) ਦੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਭੂਰੇ/ਲਾਲ ਰੰਗੀ ਬਾਲਗ ਜੂਂਆਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੂਂਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ 20-40 ਦਿਨ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੂਂਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਨ, ਧੌਣ, ਮੋਢੇ, ਕੁਹਣੀ ਅਤੇ ਮੁਤਣੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨੁਕਸਾਨ

- ਪਸੂ ਵਿੱਚ ਬੋਚੈਨੀ ਤੇ ਉਨੀਂਦਰਾਪਨ
- ਪਸੂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਘਟ ਜਾਣਾ
- ਚਮੜੀ ਦੀ ਸੋਜ਼, ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਖਾਰਸ
- ਚਮੜੀ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਜ਼ਬਦ ਬਣ ਜਾਣਾ
- ਖੱਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘੱਟ ਜਾਣਾ

ਰੋਕਬਾਮ

- ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ 2-3 ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਪਸੂ ਚਕਿਤਸਕ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਓ
- ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਲੇਬਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਮਾਤਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰੋ
- ਜੇ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 14-21 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੀ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਪਾਓ
- ਸ਼ੈਡਾਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖੋ
- ਅਮਿਤਰਾਜ, ਸਾਈਪਰਮੈਥਰਿਨ, ਡੈਲਟਾਮੈਥਰਿਨ, ਆਈਵਰਮੈਕਟਿਨ, ਡੋਰਮੈਕਟਿਨ, ਮੋਕਸੀਡੈਕਟਿਨ ਦਵਾਈਆਂ ਅਸਰਦਾਰ ਹਨ।

(ਡਾ. ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੋਤੀ)

ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਬਰਸੀਮ ਖਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲਾਂ

ਬਰਸੀਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਲੋਅ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਫਲੀਦਾਰ ਚਾਰਾ ਹੈ। ਸੁੱਕੇ ਮਾਦੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 20% ਕੱਚੀ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, 15% ਕੈਲਸੀਅਮ, 11% ਫਾਸਫੋਰਸ ਅਤੇ 60-65% ਹਜ਼ਮ ਹੋਣ ਯੋਗ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਪੌਦਿਆਂ ਜਾਂ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ -

- 1) ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤੇ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਪਸੂ ਵਿੱਚ ਅਫਰੇਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਪੋਨਿਨ ਨਾਂ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰੂਮਨ ਵਿੱਚ ਗੈਸ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਫਰੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕਲਾ ਬਰਸੀਮ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 10 ਹਿੱਸਾ ਤੂੜੀ ਮਿਕਸ ਕਰ ਦਿਓ।
- 2) ਕਈ ਵਾਰ ਬਰਸੀਮ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲ ਪਸੂ ਵਿੱਚ ਭਰ ਪੈਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਫਾਈਟੋਏਸਟਰੋਜਨ ਨਾਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਕਾਢੀ ਮਾਤਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਈਸਟਰੋਜਨ ਹਾਰਮੋਨ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪਸੂ ਦੇ ਪੁੜੇ ਢਿੱਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਪਸੂ ਨੂੰ ਭਾਰ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪਸੂ ਜਿਹੜੇ ਤਾਜੇ ਸੂਏ ਨੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਰਾਈਅਹ ਜਾਂ ਜਵੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੀਜਣ ਨਾਲ ਜਾਂ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਕਾਢੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 3) ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਰਸੀਮ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲ ਪਸੂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੁੱਕ ਜਾਂ ਝੱਗ ਛੱਡਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ, ਮੋਕ ਲੱਗਣੀ, ਹਲਕਾ ਅਫਰੇਵਾ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਲੱਛਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਲੈਫ਼ਰਾਮਾਈਨ ਨਾਂ ਦਾ ਪਦਾਰਥ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਰਸੀਮ ਇੱਕ ਉੱਲੀ ਸਲੈਫਰੈਕਟੋਨਿਅਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਬਰਸੀਮ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਸੂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਸਾਈਲੇਜ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 4) ਅਜਕੱਲੁ ਬਰਸੀਮ ਵਿੱਚ ਅਮਰਵੇਲ ਉੱਗਣ ਬਾਰੇ ਕਾਢੀ ਸੁਆਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰਵੇਲ ਜਿਸਨੂੰ ਡੋਡਰ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਸਕਟਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੇਲ ਇੱਕ ਪਰਜ਼ੀਵੀ ਵੇਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਰਸੀਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰਸ ਚੁਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਛੁੱਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰਵੇਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੱਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਖੁਆਉਣ ਨਾਲ ਬਦਹਜ਼ਮੀ, ਭਾਰ ਘੱਟਣਾ, ਅੱਖੇ ਸਾਹ ਜਾਂ ਮੋਕ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ, ਅਜਿਹੇ ਪੱਠੋਂ ਖੁਆਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ। ਅਜਿਹੀ ਬਰਸੀਮ ਨੂੰ ਬੀਜ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰਵੇਲ ਦਾ ਬੀਜ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਬੀਜ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਅੱਖਾ ਹੈ। ਜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਠੋਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਪੱਠੋਂ ਹੋਰ ਪੈਲੀ ਵਿੱਚ ਬੀਜੇ ਤੇ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਰੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ)

ਫਲੀਦਾਰ ਚਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਅ ਬਣਾਉਣਾ

1. ਚਾਰੇ ਦੀ ਚੋਣ

ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਨਰਮ ਤਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਡਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਸੀਮ ਅਤੇ ਰਵਾਂਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਨ।

ਬਰਸੀਮ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੱਟਣ ਦਾ ਠੀਕ ਸਮਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਡਸਲ ਨੂੰ ਛੁਲ ਪੈ ਜਾਣ।

2. ਚਾਰੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਕੁਤਰਾ

ਕਟਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ 1-2 ਦਿਨ ਲਈ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਟੋਕੇ ‘ਤੇ ਮੋਟੀ ਚਾਲ ‘ਤੇ 5-8 ਸੈਂ.ਮੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਤਰ ਲਵੋ।

3. ਕੁਤਰੇ ਹੋਏ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੁਕਾਉਣਾ

ਕੁਤਰੇ ਹੋਏ ਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪੁੱਧ ਵਿੱਚ ਵਿਛਾ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਚਾਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਸੁਕਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ 5-6 ਇੰਚ ਦੀ ਤੌਅ ਵਿੱਚ ਵਿਛਾ ਕੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਰਹੋ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸੁੱਕ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਚਾਰਾ 2-3 ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਕ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੁੱਕਿਆ ਚਾਰਾ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸਲਣ ‘ਤੇ ਭੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਨਵਰੀ- ਫਰਵਰੀ ਦੌਰਾਨ ਪਸੂ ਪਾਲਕਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੁਝੇਵੇਂ

ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸਰਦ ਮੌਸਮ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਸੂਆਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਦ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵੱਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਡੇਅਰੀ ਫ਼ਾਰਮਿੰਗ

ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਸੂਆਂ ਉੱਤੇ ਪੱਲੜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰੋ।

ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਸ਼ੈਂਡ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਰੱਸ਼ਨਦਾਨ 'ਤੇ ਹਲਕੇ ਪਰਦੇ ਪਾਉ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ੈਂਡ 'ਚੋਂ ਹਵਾ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸ਼ੈਂਡ ਦੀ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੁੱਕੀ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਮੋਟੀ ਤੈਆ ਵਿਛਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਗਿੱਲੀ ਹੋਈ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਰੂੜੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਓ।

ਬੱਕਰੀ ਪਾਲਣ

ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾੜੇ ਦੀ ਫਰਸ਼ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸੁੱਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਰਾਲੀ ਵਿਛਾ ਕੇ ਰੱਖੋ।

ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਪੱਠਾਂ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ 250-500 ਗ੍ਰਾਮ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਛੀਡ ਪਾਉ। ਇਸ ਨਾਲ ਅੰਡ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਵਧੀਆ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਣ ਵੇਲੇ ਪੱਠ ਜ਼ਿਆਦਾ ਛੇਲੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਮਾਦਾ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਤਾਅ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਈ ਦੇਖੋ।

ਸੂਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਣ ਤੋਂ 15 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਕੀ ਵੱਗ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿਉ।

ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ

ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨਾ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ।

ਚੂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਲਈ ਉਮਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 32 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤਾਪਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੂਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਕਰ ਕੇ ਕਮਰੇ/ ਸ਼ੈਂਡ ਵਿੱਚ ਬਰੂੰਡਰ ਹੇਠਾਂ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਂਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਚੂਚਿਆਂ ਨੂੰ 0-1 ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ 24 ਘੰਟੇ, 2-3 ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ 20 ਘੰਟੇ, 4-12 ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ 16 ਘੰਟੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰ ਪਾਲਣ

ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈਂਡ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਰਾਲੀ ਵਿਛਾਓ।

ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 2 ਛੁੱਟ 'ਤੇ ਬਲਬ ਲਗਾ ਕੇ ਨਿੱਘ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ।

ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ

ਜਨਵਰੀ ਦੌਰਾਨ ਤਲਾਅ ਵਿੱਚ ਖਾਦ ਨਾ ਪਾਉ।

ਤਲਾਅ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਛਾਂਦਾਰ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਢੰਗਾਈ ਕਰੋ।

ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਪਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ।

(ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਰੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਵਨੀਤਾਇਂਦਰ ਕੌਰ))